

2021-07-06

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

plan-byggnadsnamnden@uppsala.se

Kopia:
uppsala@lansstyrelsen.se

*Yttrande över förslag till detaljplan för del av Kvarteret Ubbo/Odinslund,
Uppsala kommun. Granskning. Dnr: 2015-003138.*

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av rubricerade planförslag på granskning till 2021-07-06. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattning

Uppsala kommun har framlagt förslag till detaljplan för ett större område mitt i Odinslund. Planens syfte är att exploatera mark i skyddad historisk miljö för att ”möjliggöra uppförande av ny bebyggelse för bl.a. hotell, gästlägenheter, utställningslokaler samt ianspråkta befintlig obebyggd mark för diverse hårdgjorda serviceytor, kringytor, P-platser mm. Planens syfte är även att uppnå hög arkitektonisk nivå på ny bebyggelse, och att skydda de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna”.

Odinslund i Uppsala ingår i riksintresse för kulturmiljövården, och utgör en omistlig del av det svenska kulturarvet. Miljöerna belägna i den gamla stadskärnan innehar högsta kulturmiljöklass. Det är därför synnerligen viktigt att värna den lagskyddade miljön och förhindra förvanskning av denna värdefulla kulturmiljö. SBF anser att planen skulle medföra påtaglig skada på riksintresset och den strider därmed mot miljöbalken 3 kap 6§ och antagna nationella mål till skydd för kulturarvet. Planen förutsätter också rivning av det kulturhistoriskt värdefulla s.k. brygghuset från 1700-talet vilket strider mot plan- och bygglagen 9 kap 34§.

Motivering

Uppsalas gamla stadskärna är av riksintresse för kulturmiljövården enligt miljöbalken. Inom hela stadskärnan klassas även all mark med dess kulturlager som fornlämning enligt kulturmiljölagen. Odinslund utgör urgammal historisk mark mitt i Uppsalas mest värdefulla autentiska kulturmiljöer. Namnet antyder inte minst hur den äldre svenska historieskrivningen och traditionen tillskriver platsen ett urtima forntida ursprung.

Området Odinslund är beläget mitt mellan Uppsala slott, domkyrkan och Carolina Rediviva, d.v.s. i hjärtat och brännpunkten av det historiska Uppsala. Odinslund utgjorde processionsväg i stråket mellan slottet och domkyrkan, och användes vid de ceremoniella kröningarna under flera århundraden av Vasakonungarna, och även därefter. Som förbindelsestråk mellan slottet, Botaniska trädgården och domskyrkoområdet förskönades platsen under 1700-talet med ståtliga alléer anlagda av Carl von Linné, och under 1800-talet förstärktes dess monumentalkaraktär ytterligare av nya parkanläggningar och med Karl XIV Johans obelisk över Gustaf II Adolf.

Som begrepp är Odinslund en synnerligen viktig del av stadens rika universitets- och studenthistoria och dess gamla traditioner. Bland den värdefulla bebyggelsen märks även två välbevarade hus från 1700-talet, exempel på äldre gårdsbyggnader i Uppsala varav få är bevarade, vilka starkt bidrar till och präglar Odinslund som historisk miljö. Husen undgick för övrigt rivningarna på 1960-talet och besitter ett stort egenvärde i egenskap av bevarade äldre byggnader på platsen.

Odinslund som välbevarad historisk kulturmiljö är oförändrad sedan mer än 150 år och dess miljövärden ska således betraktas utifrån detta faktum. Alltsedan dess har det rått ett öppet sammanhang mellan allén och trädgården i kv. Ubbo. Viktiga drag i detta stadsrum är allén, muren, slänten upp mot bebyggelsen och träden. Detta gröna rum anknyter också till parken kring slottet – en obruten siktlinje som alltid värnats i kvarterets historia. Få kulturmiljöer av denna dignitet finns bevarade i Sverige idag. Uppsalas unika och synnerligen värdefulla kulturmiljöer och dess historia tillhör den svenska historieskrivningen och är kända internationellt.

Planförslaget för Odinslund möjliggör nybyggnad av tre nya huskroppar, bl.a. i form av fyravåningshus samt ianspråktagande av obebyggd grönyta och kulturmark. Vidare förutsätts rivning av en av de befintliga byggnaderna, det s.k. brygghuset från 1700-talet. De nya byggnaderna föreslås dessutom placeras i ett läge så att de helt skymmer den andra byggnaden från 1700-talet, vilket är oacceptabelt. Vid en exploatering skulle även värdefulla arkeologiska lämningar i marken förstöras.

Förslaget med nybebyggelse i form av bl.a. fyravåningshus har varken i höjd eller placering anpassats till omgivningens kontext. Detaljplanen för nybebyggelse hotar att spräcka bilden av den unika bevarade miljös historiska autenticitet. Förslaget visar inte heller en arkitektur som är anpassad till platsen. Inte på något sätt har alltså kommunen uppfyllt det angivna syftet med planen, att skydda kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljö.

Slutsats

SBF anser att planförslaget innebär att höga kulturvärden raseras och att förslaget strider mot nationella mål samt lagstiftningen i miljöbalken och plan- och bygglagen. SBF bedömer att planförslaget skulle medföra påtaglig skada på riksintresset, och avstyrker därför planen i sin helhet. SBF vill här också hänvisa till remissinstansernas uppfattning om planen, där såväl Upplandsmuseet som Statens fastighetsverk i sina yttranden uttryckligen avstyrkt planförslaget. I Länsstyrelsens yttrande framhålls att riksintresset riskerar att allvarligt skadas. Även ett stort antal enskilda sakägare och privatpersoner har framfört kritik med hänsyn till de negativa konsekvenser för kulturmiljön som planförslaget skulle medföra om det genomförs.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen, dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Henrik Sandevärn
Länsombud i Svenska byggnadsvårdsföreningen

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 7000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.